

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחת כל התורמים לעלון, הם ובני משפחותיהם יתברכו בכל הברכות והישועות

נושא השבוע: **זהירות בדרכים** [א]

י' בסיון תשפ"ה 1578 (שנה ל')

ההפטרה: "ויהי איש" (שופטים יג)

פרשת נשא

"והתודו את זמאתם אשר עלו והשיב את אשמו בראשו. ונתן לאשר אשם לו" (ה, י)

ולכאורה תמוה, מדוע פתחה התורה בלשון רבים "והתודו" וסיימה בלשון יחיד "והשיב", "ונתן"? משיב על כך רבי מרדכי מנשכיו בדרך חידוד: למרבה הצער קיים בין הבריות מרחק גדול בין הבטחה למעשה ורבים הם המכים על חטא ומתוודים על חטאים ועוונות שנכשלו בהם כגון בעניין של "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", מי לא נכשל בנסיעה במהירות גבוהה ומסוכנת, מעבר ברמזור אדום, בירידה מהירה לכביש גם במעבר חציה מבלי להתבונן תוך כדי דיבור במכשיר הסלולרי... במקרים רבים מתברר שהוידוי והחרטה אינם מביאים לשיפור המעשים ואנשים ממשיכים לא להיזהר בדרכים תוך סיכון של עצמם ושל אחרים. מציאות עגומה זו באה לידי ביטוי בלשון המשתנת בפסוק שכתוב "והתודו" - שרבים מבינים את חומרת העניין אך "והשיב" "ונתן" - רק מעטים מקיימים זאת הלכה למעשה.

"יברך ה' וישמרך יאר ה' פניו אליך ויחזק" (ו, כד-כה)

הקדימה התורה את הברכה "יברךך ה'", ואח"כ את השמירה "וישמרך" לומר שיצוה ה' את שמירתו להם לפי ערך הברכה וגדולתה.

ללמדנו כמה חשוב לומר ברכת תפילת הדרך כשנוסעים [מעל 72 דקות] בדרכים שהם בחזקת סכנה, כדי שנהיה שמורים ומוגנים ונגיע למחוז חפצנו בשלום וללא פגע. וכפי איך שנקפיד לאומרה כראוי כך נזכה לשמירה והגנה גדולים יותר בדרך בד בבד ניסע כמובן לפי כללי הזהירות.

וגם בסיום הנסיעה לא נשכח לברך בימים שאחרי ברכת הגומל, בה נודה להקב"ה שהצילנו מתאונות דרכים.

זהירות בדרכים

השקפת היהדות

פעם נסע הרב יהודה יוספי שליט"א במונית שירות מבני ברק לירושלים.

הנהג נסע במהירות מופרזת, הרב ישב סמוך לנהג וקרא תהילים, ופתאום הוא רואה שהנהג הוריד את מהירות הנסיעה ל-90 קמ"ש, שם חגורת בטיחות ונהיה חיזור ומזיע כולו.

הרב חשב שמא הנהג עובר אירוע לבבי ח"ו ושאלו: "מה קרה? תעצור את המונית בצד". הנהג החל להכות על רגליו ואמר: "תפס אותי, תפס אותי!"

"מה קרה? מי תפס אותך?" שאל הרב. הנהג השיב: "תראה, שם בין השיחים יש ניידת משטרה". לבסוף הם עברו את הניידת והמשיכו בנסיעה ללא תקלה.

הרב ביקש מהנהג שיעצור את המונית בצדי הדרך וביקש ממנו להירגע, אף כוס מים הוגשה לו מאחד הנוסעים, לאחר שנרגע קמעא, ביקש ממנו הרב יוספי: "תברך אותי".

הנהג החל לצחוק: "שאני אברך את הרב? הרב צריך לברך אותי".

הרב ביקש שוב בריצנות: "תברך אותי", "מי אני שאברך אותך?" אני בסה"כ נהג מונית פשוט!"

"תברך אותי, אבל ככוונה", נו, מה אתה רוצה שאני אברך אותך?"

ע"פ "אור החיים" אופק ת"א * לא לעיין בתפילה * שקיעה 7:45-7:48 * סוף זמן ק"ש 8:23-8:23

כניסת שבת: 7:25 יציאת שבת: 8:17 יציאת שבת: 9:12

"תברך אותי! הלואי שאני אפחד מאלוקים כמו שאתה פוחד משוטר, תראה איך אתה נראה, כולך חיור, מזיע ורועד..." והמסר נוקב – לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר כבגלוי....

תאונות דרכים זה דבר מצער שניתן למנוע ברוב המקרים. דו"ח תאונות הדרכים באשדוד של שנה שעברה מספר שבאשדוד היו 392 נפגעים והיא במקום השישי בארץ, כשמתוכם 2 נהרגו ו-59 פצועים קשה ה". וזו רק דוגמא למה שמתרחש בארץ.

אם כן מה אנו כהולכי רגל נוכל לעשות בידון? "פשוט" לנהוג במשנה זהירות, נשמור על הילדים שלא ישחקו בכביש ובסמוך לו, נלמדם שיעברו רק במעבר חציה ובליויי מבוגר ותלוי בגילן. וגם אנו נקפיד בזמן שאנו רוצים לחצות את הכביש להסתכל ימינה ושמאלה לפני שחוצים אפילו שעוברים ברמזור ידוק ובכך נהווה דוגמא אישית לילדנו כי הכביש הוא מקום מסוכן המצריך אותנו להיות ערניים ולנקוט על פי כללי הזהירות בדרך כדי שלא ניפגע ולא יפגעו ילדנו ח".

תקלות של הצלה

מעשה שהיה

אני נהג מונית במקצועי, יום אחד הוזמנתי לקחת משפחה לשדה התעופה לטיסה מלונדון לאמריקה. בדרכנו לנמל התעופה התפוצץ אחד מגלגלי הרכב ולמורת רוחם של נוסעי קצרי הרוח עצרתי והחלפתי את הגלגל בגלגל הרזרבי שבתא המטען. המשכנו בנסיעה, כשלתע נשמעה התפוצצות נוספת מכיוון הגלגלים... היה זה למעלה מיכולת הסבל של הנוסעים הממהרים. ירדתי מהרכב לבדוק ונוכחתי לראות שגלגל נוסף התפוצץ, אלא שבתא המטען לא היה לי גלגל רזרבי נוסף. ידעתי כי אין מנוס ועלי להשאיר את הרכב ולפנות רגלי לתחנת הדלק הסמוכה הרחוקה מהלך של עשר דקות ולרכוש גלגל מתאים. הנוסעים הרעיפו על ראשי "ברכות" למכביר והאשימוני בכל המתרחש, אך לא היתה לי ברירה, הלכתי לתחנת הדלק, רכשתי גלגל ושכתי אל הרכב בעוד שהנוסעים לא הצליחו לעצור מונית אחרת קיבלוני בקבלת פנים חמה ורותחת...

לאחר שהחלפתי את הגלגל, פתחתי בנסיעה מהירה לשדה התעופה כשהם מאיצים בי חסרי סבלנות: "מהר, מהר זמן הטיסה הולך ומתקרב". התפללתי בכל ליבי שנצליח לעמוד בלוח הזמנים. אלא שלפתע נשמע במכונית צליל צורם מאוד ולאחריו קול זכוכית מתנפצת. היינו המומים, נראה היה לי שזה חלום אך זו היתה מציאות! משאית שנסעה לפני ונשארה בחלקה האחורי אבנים, חרקה בעצירה פתאומית, וכתוצאה מכך נחת מטר של אבנים קטנות על שמשת החלון הקדמית וניפוצה לרסיסים. לאחר ויכוח קצר ביני לבין הנוסעים התפשרנו והוחלט שאמשיך לנסוע בשמשה מנופצת אלא שעלי לעצור ולקחת את פרטי נהג המשאית...

חרון אפה של הנוסעת וילדיה גאה והיא סיננה: "שלא תעזו לבקש תשלום עבור הנסיעה". שמחתי בליבי על דרישתה הצנועה כי סברתי שאצטרך לשלם להם עבור המאסר במכונית. וכך לאחר דין ודברים עם נהג המשאית התקרב הלה לאמוד את הנזק וזכה אף הוא בזר ברכות שנשלפו במיוחד עבורו. לאחר עיכוב של 20 דקות שוב יצאנו לדרך. אחזתי בהגה ולחצתי על הדוושה גומע את המרחקים. עקב הלחץ בזמן סטיתי במתכוון לנתיב צדדי המיועד לנסיעה רק לרכבי חירום וזאת למען ירווח ליכם וזמנם של "פקעת העצבים" שברכבי. אלא שכעת הבהבו מולי אורות בלתי רצויים ולמולי פסע מעדנות שוטר רחב כתפיים וחמור סבר שהורה לי לעצור את הרכב לשוליים ובניע אצבע סימן לי לצאת מהרכב כדי לתת דין וחשבון על מעשי. השימשה המנופצת, התסיסה שברכב, וההצטדקויות שבפי – לא שינו את סבר פניו הנוקשה של השוטר כפי שלא הצרו את רוחב כתפיו.

התחננתי בפניו שיואיל לשחררני לשעה קלה עד שאביא את נוסעי ליעדם, והסכמתי להשאיר בידיו את תעודותיי וכל כספי, אך דברי נפלו על אוזן אטומה.

עשר דקות ירדו לטמיון, שכתי אל הרכב והתנעתיו בפעם החמישית.

הקיסור שמאחורי כבר פסק, הנוסעים כבר התייאשו מלהגיע לטיסה, מלחישותיהם הכבויות הבנתי כי הם מצויים בשלב שלאחר ייאוש...

הגענו לנמל התעופה, השעון הורה כי המטוס בו היו אמורים הם לטוס המריא זה עתה. ללא אומר הם

הוציאו את חבילותיהם, כשאני אץ לסדר להם מקום בטיסה שהתעתדה להמריא כעבור שעה, ע"י פרוטקציה שהפעלתי.

הודעתי להם על הטיסה החלופית כשעיני נעוצות בקרקע וברחתי כל עוד רוחי בי, מבלי לקבל פרוטה על הנסיעה. נשמתי לרווחה כשמצאתי את עצמי לאחר פרשיה מזוהר. זו. משימות רבות היו לפני בטיפול במכוניתי הפצועה, וקיוויתי שיזמי יסתיים בטיב.

בעודי נוסע חזרה, נרעשתי כולי לשמע קרין החדשות המודיע בקול רועד על נפילת המטוס... ראשי הסתחרר וידי רעדו: "ריבוננו של עולם, מה גדלו מעשיך ומה מאוד עמקו מחשבותיך..." זעקתי כשגרונתי נחנק מדמעות, לא ידעתי את נפשי נוכחתי לראות עין בעין בהנהגה המופלאה של הקב"ה. הבנתי כי נוסעי אמורים לטוס עם חברת "בריטיש ארוויס" בעוד שבני משפחתם סבורים כי נפלו חללים בטיסה של חברת "פאן אמריקן".

נסעתי מידיה לעבר הבית, שמשם לקחתים כדי לבשר על נס ההצלה. הפעם, ב"ה עברה הנסיעה במהירות וללא הפרעה. את הדלת פתחו לי בני משפחה חוורים כסיד, שפחד אימה שיתק אותם. נכנסתי פנימה ובוהירות רבה התחלתי לספר להם את סיפורי, על כך שיקיריהם ניצלו והם חיים כולם....

(נפלאותיו לבני אדם, ח"א)

הלכות זהירות בדרכים [א]

פינת ההלכה

הולך רגל [א]

א. מצוה וחובה על כל איש מישראל להיזהר ולשמור את עצמו מסכנות שנאמר: (דברים 7, ט): "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", וכן נאמר (דברים 7, טו): "רק השמר לך ושמור נפשך". וכל המסכן את עצמו עובר על שתי מצוות אלו ואיסורים נוספים [שיפורטו בעלונים הבאים בל"ג], והשומר עצמו מסכנה מקיים מצוות אלו (נתיבות חיים לגר"א מורסקי שער 3 פ"א ס"א) וצריך לשמור עצמו מאוד שלא להיכנס אפילו לנדנוד סכנה (ס"א).

ב. הולך רגל חייב ללמוד ולדעת את הכללים של הזהירות בדרכים (ס' בזכות וגשמרתם לגר"א פינהגלר) והוא מחויב על פי התורה לשמור ולקיים את כללי זהירות אלו (משפטי התורה לגר"א שפיץ ח"א סי' 7, נתיבות החיים ס"כ וס"ג דעת כל גדולי ישראל).

ואסור לו לסכן את עצמו [כגון: לעבור ברמזור אדום] ולסמוך שיהיה לו נס ויעבור בשלום, כוון "שאינן סומכים על הנס" (ע"פ הרמ"א יו"ד סי' קע"ז ס"ה, נתיבות חיים שער 4 פ"א ס"א).

ג. כל הוצאת ממון לצורך שמירת הנפש היא מצוה (פלא יועץ ערך 'שמירה', נתיבות חיים שער 4 פ"א ס"ט). דוגמא מעשית: אם ממתין ברמזור אדום ומחכה שיתחלף לירוק והוא ממחר לפגישה חשובה שאם לא יגיע אליה בזמן יפסיד כסף, אעפ"כ אסור לו לעבור באדום היות וזה לצורך שמירת נפשו מסכנה.

ד. כשם שההורים חייבים לחנך את ילדיהם לשמירת תורה ומצוות ולהפרישם מלעבור על איסורים ועבירות (ענין שו"ע אור"ח סי' שמג ס"א ומשנ"3 ס"ג) כן הם חייבים לחנכם לשמור על כללי הזהירות בדרכים [ככל מצוות לא תעשה שמחויבים לחנכם] (נתיבות חיים שער 3 פ"3 ס"א) ולשמש דוגמא אישית עבור ילדיהם שיראו אותם וכן יעשו (ס"3).

ה. מצוה וחובה על המורים ומחנכים למלמדים ללמד את התלמידים את כללי הזהירות בדרכים, והם צריכים לשמש דוגמא אישית לתלמידים בזה.

הטעם: שהרי הם שליחים של ההורים לחנך את ילדיהם ובכלל זה ללמד אותם להישמר מסכנות, ולהעביר להם שעורים בנושא (נתיבות חיים ס"3 ד). [ניתן להשיג מערכי שיעור מוכנים בנושא זהירות בדרכים ברשות הלאומית לבטיחות בדרכים, לקנות את הספר "נתיבות חיים" לרב אשר מורסקי טל: 054-8423649, (כמו כן ניתן לראות את תוכן הספר במחשב ללא תשלום).

ו. הכביש הוא מקום מסוכן המיועד למכוניות בלבד ואין להולכי רגל ללכת בו שלא לצורך כגון: ללכת בשולי הכביש כשיש מדרכה צמודה, והעושה כן מכניס עצמו לסכנה ודאית של פיקוח נפש (נתיבות חיים שער 3 פ"3 ס"א על פי שו"ת שצט הלוי לגאון הכז וחנך ח"ו סי' קיב אות 7).

ז. אם צריך לחצות את הכביש ויש בקרבת מקום רמזור, יקפיד לעבור היכן שיש רמזור ורק שהאור יתחלף לירוק (בזכות וגשמרתם ע"מ 51, נתיבות חיים שער 3 פ"3 ס"א-טו).

גם שיכול לעבור צריך להסתכל ימינה ושמאלה ולוודא שלא מתקרב רכב במהירות, ויעבור רק אחרי שהמכוניות עצרו.

הטעמים: © שמה יבוא אמבולנס [שמותר לו לנסוע בכל מצב בגלל פיקוח נפש] במהירות ויגרום לתאונת דרכים ח"ו (בזכות וגשמרתם ע"מ 55).

© שמה יבוא רכב במהירות בניסיון להספיק את הרמזור ויעבור בשעה שהרמזור מורה לו לעצור ולהולך

רגל לעבור (נתיבות חיים קס ס"ב).

© שמה מדובר בצומת שמותר למכוניות לפנות ימינה לכוון מעבר החציה אע"פ שיש רמזור ירוק להולך רגל (נזכות ונשמרתם עמ' 53).

דוגמא ממעשה שהיה: במשך עשרות שנים משמש צומת בני ברית פינת שד' יצחק הנשיא באשדוד כמעבר למורות ותלמידות מאזור ג' לאזור ה' בו נמצא בית ספר.

בוקר אחד בו המתינו תלמידות ומורות לרמזור שיתחלף לירוק מאחר שהן מיהרו להגיע בזמן, מיד שהתחלף הרמזור לירוק הן החלו לחצות את הכביש ולא שמו לב למכונית שבה היתה נהגת שרצתה להספיק את הרמזור ונסעה במהירות רבה, והתוצאות היו הרוג אסון, מורה אחת שהיתה גם רבנית גדולה נפגעה ונהרגה וכל העיר אשדוד התעטפה באבל.

ח. אסור לחצות את הכביש כשהרמזור אדום, כוון שמסכן את עצמו ואת אחרים שלומדים לעשות כמותו ובפרט ילדים.

אם עבר באדום [אע"פ שהכביש ריק] בנוסף לאיסורים שעובר, הרי מנכים לו מזכויותיו כדין אדם שנעשה לו נס (נתיבות חיים עמ' תקיז ועמ' תסב נס הרב חיים קנייבסקי זצ"ל וגם נסער נ פרק נ ס"ט, נזכות ונשמרתם עמ' 43-50).

דוגמא ממעשה שהיה: מסופר על המקובל האלוקי מוה"ר מרדכי שרעבי זצוק"ל, שהיתה לו התנגדות רבה כלפי אנשים שמתנהגים בחוסר סבלנות בדרכים ולעיתים בגלל החיפזון חוצים את הכביש כשהרמזור מורה אדום ולמעשה מסכנים את חייהם ועוברים על הציווי "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", ואמר כי מוטב לאבד רגע בחיים מאשר חיים ברגע.

הוא הגדיל לומר, אפילו כשרואים שהכביש ריק ללא מכוניות, גם אז אסור לחצות באדום, ואם אדם עבר באור אדום, הרי מנכים לו מזכויותיו כדין אדם שנעשה לו נס (נזכות ונשמרתם עמ' 50).

דוגמא ממעשה שעשוי להיות: ילד גדול הגיע לרמזור ורצה לחצות הכביש, אך האור ברמזור היה אדום, הוא חשב בליבו "אני פחדן? אני יכול לעבור אפילו באדום!" והתחיל לרוץ ולחצות את הכביש באדום הנהגים שהיו בצומת התבלבלו וכעסו אבל הוא הצליח להגיע לצד השני ולא קרה לו מאומה.

ילד קטן שהלך מאחוריו כשראה אותו רץ לתוך הכביש, רץ גם הוא אחריו וקיבל את המכה הקטלנית... למה? בגלל שנהג כמו הולך הרגל שלפניו! (נזכות ונשמרתם עמ' 44).

ט. הולך רגל דתי העובר את הכביש כשהרמזור אדום עובר על חילול ה' שכתוב (ויקרא לז, כג): "ולא תחללו את שם קדשי", לפי שהמון העם אומר ראו פלוני הדתי מזלזל בחייו ועובר על מצוות התורה ["ונשמרתם מאוד לנפשותיכם"] ואם הוא תלמיד חכם או בן תורה על אחד כמה וכמה שעובר על חילול ה'.

ומאידך הנוהג בצורה זהירה בדרכים מקדש שם שמים ומקיים מצות עשה מן התורה שנאמר (ויקרא לז, כג): "ונתקדשתי בתוך בני ישראל" וכן מקיים מצוות "ואהבת לרעך כמוך" לפי שמאהיב את שם ה' בעולם ושכרו גדול מאוד (נתיבות חיים פתיחה ח' עמ' כו-כח).

דוגמא ממעשה שהיה: לילה אחד צעד האדמו"ר "הבית ישראל" מגור בשעה 4:00 לפנות בוקר בעיר חיפה כשמשורר' עזריאל נלווה אליו. הם הגיעו למעבר חציה והרמזור היה אדום, אע"פ שהכביש היה ריק ממכוניות בשעה לא שגרתית זו עמד האדמו"ר והמתין לרמזור שיתחלף. בעודם ממתינים עברו לידם כמה פועלים שהשכימו קום לעבודתם, הבחין אחד מהם ברב הממתין וקרא לעברו: "רבי, עכשיו אין מכוניות, אתה יכול לעבור", אך הרבי נשאר על עומדו ולא חצה את הכביש.

המשיכו הפועלים בדרכם כשהרבי ומלווהו שומעים את הפועל אומר לחבריו: "אתם רואים חברים, זה רבי אמיתי! גם שאף אחד לא רואה הוא לא עובר באדום." "ר' עזריאל, אתה שומע? בדור הזה במעשה אחד קטן אפשר לקדש שם שמים, ומעשה אחד קטן אפשר גם להיפך חלילה, לחלל שם שמים", אמר הרבי (קס).

י. אין לחצות את הכביש ברמזור אדום גם כשממהר לדבר מצוה, ואין לסמוך על הכתוב (קהלת ח, ה):

"שומר מצוה לא ידע רע" או על כך "ששלוחי מצוה אינם ניזוקים" (גמ' פסחים ח).

הטעם: כוון שמכניס את עצמו לסכנה, ומה שאמרו בגמרא ששלוחי מצוה אינם ניזוקים, זה דווקא היכן

שלא שכיח היזק, וכביש הוא מקום שיש בו היזק (נתיבות חיים שער נ פ"א ס"ג).

דוגמא ממעשה שהיה: שאל אברך אחד את הרב הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א היות והוא נוסע בכל יום לכולל בהסעה ופעמים שההסעה ממתינה מעבר הכביש והוא עומד מהעבר השני ברמזור אדום וממתין שיתחלף, ואם לא יחצה מיד (בזהירות באדום) ההסעה תיסע בלעדיו והוא יאחר חצי שעה לכולל ויש בזה משום ביטול תורה, האם מותר לצורך זה לעבור את הכביש באדום?

תשובת הרב היתה: אין לעבור באדום, אפילו שעל ידי זה יאחר לכולל משום "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" ועוד ילמדו ממנו ילדים לחצות באדום ובפרט שהוא בן תורה ועלול לצאת מזה חילול ה' שיראו שהוא שומר תורה ומצוות ובכל זאת מרשה לעצמו לעבור באדום ומזלזל בכתוב בתורה (נתיבות חיים עמ' תעה-תעו).

נשמח לקבל במייל סיפורים אישיים בנושא זהירות בדרכים על מנת לפרסם בעלון (ולא התחייבות)

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonthaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com
אנו זקוקים עדיין לתרומות - שם חשבון: האיחוד פרשת שבוע מס' חשבון: 111396 סניף: 516 בנק מסד 46